

Заболотній Олександр.

к.пед.н., доцент

ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

ТЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Завдання підвищення якості освіти є важливим для будь-якої країни світу, для України, звичайно, також. Ця актуальна і пріоритетна проблема знайшла своє відображення в Національній доктрині розвитку освіти: “Якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту. На забезпечення якості освіти спрямовуються матеріальні, фінансові, кадрові та наукові ресурси суспільства і держави. Висока якість освіти передбачає взаємозв’язок освіти і науки, педагогічної теорії та практики” [6]. Одним з основних елементів оцінки якості освіти є контроль знань. Погана організація контролю знань може стати однією з причин зниження якості освіти в цілому.

В умовах вступу України до Болонської співдружності одним із важливих напрямів реформування національної освітньої системи є розроблення та впровадження також і якісно нових підходів до контролю знань та оцінювання навчальних досягнень студентів.

Проте система якості повинна розповсюджуватись не лише на кінцевий, результативний етап освітньої діяльності, але і на процес оволодіння знаннями, умінням та навичками, охоплювати всі етапи освітнього процесу, що сприяють досягненню цього результату. Із значним збільшенням годин на самостійну роботу, завдання науково-педагогічного працівника зводиться не стільки до читання лекцій і проведення практичних і лабораторних занять, скільки до організації роботи студентів, створення методичного за безпечення навчального процесу і систематичного контролю за самостійною роботою студентів і результатами своєї педагогічної праці в цілому. Завдання педагога – створити всі умови для мотивованої самостійної роботи студентів та надавати їм у в цій справі консультаційну допомогу.

Як опановують студенти навчальний матеріал, наскільки глибокі і міцні набуті знання і вміння, які коригувальні елементи слід внести у зміст та форму пізнавальної діяльності студентів – ось той неповний перелік питань, які повинен ставити перед собою викладач. Відповісти на них в певній мірі дозволяє педагогічне тестування. Зрозуміло, що традиційні методи контролю (іспити, заліки, колоквіуми) не втрачають свого значення і не можуть бути виключені, сучасна технологія навчання їх не відкидає. Однак, добре складені тести з різних галузей знань стають необхідною частиною навчального процесу.

Напрям 3

«Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі»

У сучасній літературі виділяють три основні підходи до педагогічного тестування: Предметно-педагогічний підхід. Завдання тестування за такого підходу полягає в з'ясуванні, які елементи змісту навчальної дисципліни засвоєні. Тест складається з великої кількості завдань, обов'язковою умовою є досить повне, вичерпне визначення змісту дисципліни.

Критеріально-орієнтований підхід. Завдання – перевірити, наскільки учень (студент) засвоїв необхідний обсяг знань, умінь і навичок, який виступає в якості заданого стандарту або критерію засвоєння (атестація, вступ до НЗ). У цьому випадку достатньо не надто велика кількість завдань з галузі, обмежена конкретним стандартом або рівнем (критерієм) знань.

Нормативно-орієнтований підхід. Тут завдання не стільки оцінити повноту знання, як визначити місце (рейтинг) кожного з досліджуваних. Потрібно порівняно невелика, але достатня кількість завдань, що забезпечить хорошу дисперсію результатів. Для педагогічного контролю більш звичними є завдання, які вирішуються саме при критеріально-орієнтованому підході. Тим не менш, всі підходи важливі й необхідні [3]. Більшість вчених і практиків зазначають, що тестовий контроль за рахунок пред'явлення єдиних вимог, підвищення рівня об'єктивності, відносного і абсолютного зменшення витрат навчального часу на проведення контролю скорочує навчальне навантаження та істотно підвищує мотивацію навчання і зацікавленість студентів.

Актуальність тестового методу пояснюється його перевагами перед іншими традиційними формами контролю:

- можливість кількісного вимірювання рівня знань.
- повне охоплення знань при тестовому контролі.
- наявність однакових, для всіх, правил проведення педагогічного контролю та адекватної інтерпретації тестових результатів.
- систематичність контролю та індивідуальний підхід.

Всі ці переваги забезпечуються за умови створення якісних тестів. Якість тесту визначається перш за все його надійністю, валідністю і об'єктивністю [2].

Вимога надійності полягає у забезпеченні стійкості послідовних результатів контролю знань учнів тестами однакового рівня складності, а одним із способів підвищення надійності тесту є збільшення в ньому кількості завдань.

У понятті валідність відбивається ідея відповідності форм і методів тестового контролю його цілі. Оцінити валідність можна за експертними оцінками матеріалу, який повинен відповідати вимогам, що пред'являються навчальною програмою дисципліни та концепцією знань, передбаченою державним освітнім стандартом.

Одним з найбільш важливих критерієм якості тесту є його об'єктивність, оскільки, включає в себе, ряд аспектів педагогічного, ціннісного, етичного і психологічного характеру. Досягнення об'єктивності в педагогічному аспекті можливе шляхом використання стандартних тестових програм і технічних засобів контролю, справедливості виставленої оцінки характеризує ціннісну складову тестового контролю, а психологічний аспект його об'єктивності це перш за все ухвалення підсумкової оцінки і сприйняття її учнями і студентами.

Міжнародна науково-практична конференція «Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»

Тести, як інструмент контролю виконують ряд функцій, більшість яких традиційні для контролю: діагностичну, навчальну, виховну, розвивальну. Деякі автори доповнюють цей перелік ще двома: управлінською і прогностичною [3, 8].

Діагностична функція впливає з сутності контролю і проявляється в одержанні інформації про якість знань, умінь і навичок, а також отриманні об'єктивної інформації про труднощі, що виникли у студентів у процесі засвоєння знань.

Закріпленням, повторенням знань, формуванням умінь працювати з тестами, а також набуттям тестової культури реалізується навчальна функція тестів, успішність якої визначається тим, наскільки при контролі здійснився приріст знань, умінь, навичок студентів.

У ході реалізації виховної функції тестів відбувається підвищення навчальної мотивації, формування як відповідальності за результати навчання, так і установок на співпрацю, самоорганізацію і самопідготовку.

Розвиваюча функція тестів тісно пов'язана з навчальною та виховною, оскільки проявляється у додатковій рефлексії і мотивації навчання за результатами проміжного тестування.

Організуюча функція виявляється в зміні викладачем структури навчального процесу з опорою на тестові методи.

Управлінська функція пов'язана з аналізом результатів тестування та прийняттям рішень для підвищення рівня навчальних досягнень. Реалізація прогностичної функції тестів дозволяє передбачити потенційні можливості учнів та студентів у засвоєнні нового матеріалу.

Педагогічним тестам трохи більше ста років, і весь цей час вони піддаються критиці. Науковці знаходять у ньому ряд об'єктивних недоліків, які досить важко подолати, проте, наука поки що не запропонувала альтернативи, яка змусила б педагогів відмовитися від тестів. Незалежно від результатів полеміки тести вже стали важливою складовою освітнього процесу. Впровадження тестових технологій в освітній простір України є, з одного боку, закономірністю розвитку тестування в світі, а з іншого – нагальною потребою раціоналізації освітнього процесу.

Тестування певною мірою допомагає долати суперечності між наростаючим обсягом знань (обсяг знань в багатьох науках подвоюється протягом 5-10 років) і дефіцитом навчального часу на їх передачу і контроль за засвоєнням.

«Навчальні тести» з одного боку допомагають систематизувати знання студентів, за рахунок позиціонування знань в формалізованому упорядкованому варіанті, що повністю відповідають підручнику, з іншого – служать для організації самостійного контролю своїх знань студентами.

Систематичний контроль знань великої кількості студентів викликає необхідність автоматизації контролю, застосування комп'ютерної техніки і відповідного програмного забезпечення. Використання комп'ютерів для контролю знань є економічно вигідним і забезпечує підвищення ефективності навчального процесу.

Напря́м 3

«Досвід застосування та перспективи впровадження інновацій у вищій школі»

Комп'ютерне тестування належить до адаптивної моделі педагогічного тестування. Ця модель спирається на класичну модель з урахуванням складності завдань. При застосуванні комп'ютерного тестування тестові завдання з певними характеристиками послідовно зображуються на екрані комп'ютера, а рівень підготовки тестованого із зростаючою точністю оцінюється відразу ж після комп'ютерної відповіді.

Завдання у тестовій формі, за допомогою яких методом комп'ютерного тестування вимірюється рівень навчальних досягнень учнів, передбачають такі види:

- 1) завдання з вибором однієї правильної відповіді із запропонованої кількості можливих;
- 2) завдання на встановлення відповідності;
- 3) завдання на встановлення послідовності;
- 4) завдання з короткою відповіддю.

Комп'ютерне тестування розширює можливості контролю та оцінювання рівня навчальних досягнень учасників навчального процесу, є альтернативою традиційним методам перевірки, воно може проводитись з урахуванням різних видів (поточне, тематичне, семестрове, річне) та форм (індивідуальне або колективне) контролю, як інструменту оперативного керування. Такий метод оцінювання швидко, об'єктивно й ефективно діагностує результати навчальної діяльності. У перспективі метод комп'ютерного тестування доречно запровадити для здійснення масштабних моніторингових досліджень рівня навчальних досягнень на регіональному рівні.

Узагальнення досвіду проведення комп'ютерного тестування дозволяє зробити висновки, що його впровадження сприяє:

- систематичному відстеженню якості та динаміки навчальних досягнень учнів та студентів;
- отриманню статистично достовірної картини індивідуального прогресу кожного учня та студента;
- інтенсифікації навчального процесу завдяки збільшенню обсягу навчального матеріалу;
- можливості творчого і практичного застосування знань, умінь і навичок;
- можливості виконувати завдання не лише під контролем учителя, а й здійснювати самоконтроль навчальної діяльності.

Висновки: таким чином можна стверджувати, що застосування комп'ютерного тестування як компоненту контролю навчальних досягнень, є ефективною і перспективною формою. Формування системи інформатизації освіти сприяє підвищенню якості освітніх процесів, реалізації проекту «Рівний доступ до якісної освіти».

Практичне значення впровадження комп'ютерного тестування є перспективним напрямом сучасного освітнього процесу.

**Міжнародна науково-практична конференція
«Виклики соціально-орієнтованої економіки в євроінтеграційних умовах»**

Разом із цим зазначимо, що комп'ютерне тестування не може (і не повинно) перебирати на себе всі контролюючі функції щодо навчальних досягнень учнів, натомість повинно стати однією зі складових діагностики знань. Запорукою широкого впровадження такого виду контролю має бути наукове обґрунтування, потужна психолого-педагогічна і матеріально-технічна база. При впровадженні комп'ютерного тестування слід враховувати не лише переваги, але й ризики, які його супроводжують. Серед останніх слід відмітити такі: відсутність безпосереднього контакту з учнем під час тестування підвищує ймовірність впливу випадкових факторів на результат оцінювання; комп'ютерне тестування з ряду навчальних дисциплін.

Підсумовуючи сказане, хочемо зазначити, що тести не є універсальним інструментом навчання та контролю і, звичайно ж, не заперечують інших методів педагогіки. Науково обґрунтований тест дозволяє лише чіткіше диференціювати рівень знань в групі, одержати об'єктивну оцінку знань кожного, а також оцінити якість освіти. Оптимізація контролю рівня знань шляхом використання тестів сприяє вдосконаленню системи підготовки майбутніх спеціалістів та отриманню об'єктивної картини атестації студентів. Тестування в освіті покликане оперативно і неупереджено виявляти глибину, обсяг, структуру, зміст, ієрархію знань, умінь і навичок. Тому воно в змозі вирішити одне з найскладніших завдань освіти – сформулювати потребу і вміння самоаналізу і самоконтролю, що є фундаментом індивідуалізації та гуманізації освіти, орієнтування студентів на самоосвіту.

Список використаних джерел

1. Аванесов В. С. История возникновения тестов [Электронный ресурс] / В. Аванесов. – Режим доступа: <http://www.bim-bad.ru>
2. Аванесов В. С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе / В. С. Аванесов. – М. : МИСиС, 1989. – 176 с.
3. Булах І. Є. Створюємо якісний тест : [навч. посіб.] / І. Є. Булах, М. Р. Мруга. – К. : Майстер- клас, 2006. – 160 с.
4. Кадневский В. М. Тестовая культура как феномен цивилизации // Образование: исследовано в мире [Электронный ресурс] / В. М. Кадневский. – М. : ОІМ.RU. – Режим доступа: <http://www.oim.ru>.
5. Ким В. С. Тестирование учебных достижений / В. С. Ким. – [монография]. – Уссурийск : Издательство УГПИ, 2007. – 214 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>
7. Хлебников В. Краткий обзор развития педагогического тестирования в России [Электрон. ресурс] / В. Хлебников. – [монография]. – М. : ОІМ.RU, 2000–2001. – Режим доступа: <http://www.oim.ru>
8. Чельшкова М. Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов : [Учебное пособие] / М. Б. Чельшкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.